

35^ο Πανελλαδικό Συνέδριο

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Αλεξανδρούπολη, 21-24 Μαρτίου 2013

Εισηγητής: Σάββας Γ. Ρομπόλης

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΓΕΝΙΚΗ
ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΡΓΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

Περιεχόμενα

1. Αντί Εισαγωγής.....	3
2. Αλλαγές και προτεραιότητες των περιφερειακών αναπτυξιακών πολιτικών.....	5
3. Αναπτυξιακές στρατηγικές και ειδικές οικονομικές ζώνες (ΕΟΖ).....	10
4. Οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιφέρειας Μακεδονίας-Θράκης.....	13
5. Αντί Επιλόγου	16
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	19

1. Αντί Εισαγωγής

Η ανάπτυξη των περιφερειών στη χώρα μας και η ενσωμάτωση στον παραγωγικό και κοινωνικό τους ιστό, της νέας τεχνολογίας, της γνώσης, της καινοτομίας και της πληροφίας, αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την αναβάθμιση του αναπτυξιακού τους ρόλου και τη συμβολή τους, εκτός των άλλων, στην αύξηση της απασχόλησης, στην επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και της συμμετρικής ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο.

Ειδικότερα αναφορικά με την περιφερειακή ανάπτυξη και σύγκλιση η στρατηγική μας επικεντρώνεται στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, οι οποίες αναφέρονται, τόσο στο χάσμα που παρατηρείται μεταξύ πλουσίων και φτωχών και λιγότερο εύπορων χωρών της Ευρώπης, όσο και στις διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ περιφερειών, στο εσωτερικό της ίδιας χώρας.

Η ΓΣΕΕ ήδη από την προηγούμενη δεκαετία, στο πλαίσιο της εναλλακτικής πρότασης που δι-

ατυπώνει για το νέο αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας έχει αποκτήσει σημαντική γνώση από τις οικονομικές και κοινωνικές αναλύσεις των περιφερειών στην Ελλάδα που πραγματοποιεί το Ινστιτούτο μας, σε συνεργασία και με ομάδα εργασίας του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου για τη διερεύνηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων περιφερειών και νομών της χώρας μας.

Η εκπόνηση των προαναφερόμενων περιφερειακών μελετών αναδεικνύει την αναγκαιότητα ενός ολοκληρωμένου σχεδίου περιφερειακής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, το οποίο θα αποτελέσει αντικείμενο ενός οργανωμένου και μεθοδικά προετοιμασμένου πολιτικού και κοινωνικού διαλόγου. Με το σχέδιο αυτό θα προσδιορίζονται οι προτεραιότητες (βελτίωση των υποδομών, ολοκλήρωση των δικτύων), προκειμένου να αυξάνονται οι δυνατότητες άσκησης διατομεακών και διακλαδικών πολιτικών σε περιφερειακό επίπεδο, με χρονικούς και ποσοτικούς στόχους.

Πράγματι, **η ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής** στη χώρα μας προϋποθέτει τη διαμόρφωση μίας εναλλακτικής διάρθρωσης του παραγωγικού συστήματος και της αναγκαιότητας μετάβασής του από τους τομείς παραγωγής στα παραγωγικά συμπλέγματα. Αναγκαία συνθήκη γι' αυτή **τη μεταμόρφωση του παραγωγικού συστήματος** αποτελεί η ανάπτυξη κλαδικών πολιτικών και η διαμόρφωση ολοκληρωμένων παραγωγικών συμπλεγμάτων (π.χ. αγροδιατροφικές αλυσίδες, βιομηχανο-τουριστικό σύμπλεγμα, αγροτουριστικό σύμπλεγμα, κλπ) σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Είναι προφανές ότι η διαμόρφωση και η άσκηση πολιτικών μεταμόρφωσης του παραγωγικού συστήματος σε περιφερειακό επίπεδο, προϋποθέτει συμφωνίες στο επίπεδο της περιφέρειας, προκειμένου να μεγιστοποιείται το αποτέλεσμα από τη συντονισμένη και συνδυασμένη δράση των οικονομικών και διοικητικών φορέων, παράλληλα με τη διαρκή αξιολόγηση της προσπάθειας σε σχέση με το ίδιο το αποτέλεσμα.

Η ΓΣΕΕ προτάσσοντας την ανάγκη για τη διαμόρφωση-προώθηση και υποστήριξη της περιφερειακής πολιτικής στα πλαίσια μιας αποκεντρωμένης αλλά ισόρροπης και συμμετρικής περιφερειακής (διοικητικής-οικονομικής και κοινωνικής) ανάπτυξης, θεωρεί ότι

είναι απαραίτητο, στις σημερινές συνθήκες να απαντηθούν τα εξής ερωτήματα: ποιά είναι η αναπτυξιακή στρατηγική για την περιφέρεια; Ποιοί είναι οι παράγοντες εκείνοι που εμποδίζουν ή αναστέλλουν την υλοποίηση ενός εφικτού αναπτυξιακού προσανατολισμού; Ποιές είναι οι αλλαγές πολιτικών και συμπεριφορών σε επίπεδο που θα οδηγήσουν στην απελευθέρωση του αναπτυξιακού δυναμικού της κάθε περιφέρειας;

Τα εμπόδια που συναντά η χάραξη περιφερειακών στρατηγικών στη χώρα μας οφείλονται, εκτός των άλλων, και στην αδυναμία των περισσότερων τοπικών κοινωνιών να επιδιώξουν, μέσω των αντιπροσωπευτικών φορέων και οργανώσεών τους, τη διαμόρφωση ανάπτυξης στρατηγικής, την επιλογή των μέσων και εργαλείων αυτής της στρατηγικής, και τη λήψη των κατάλληλων αποφάσεων σε ότι αφορά τους αναγκαίους οικονομικούς πόρους. Η παρατήρηση αυτή αναδεικνύει την αναγκαιότητα αλλαγών και προτεραιοτήτων στη χάραξη της περιφερειακής στρατηγικής στη χώρα μας στις νέες συνθήκες, στις κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις των εφαρμοσμένων πολιτικών (Μνημόνιο 1,2,3) αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης και ύφεσης καθώς και της έντασης του ευρωπαϊκού και διεθνούς ανταγωνισμού.

2. Αλλαγές και προτεραιότητες των περιφερειακών αναπτυξιακών πολιτικών

Οι αλλαγές που χρειάζεται να πραγματοποιηθούν σχετικά με την προσέγγιση των αναπτυξιακών πολιτικών είναι ότι πρέπει να περάσουμε **από τη λογική της μεταφοράς πόρων στη λογική της προσφοράς γνώσης**. Η νέα αυτή γνώση όπως και το συγκεκριμένο περιεχόμενό της απαιτείται να προσφερθεί και να παραχθεί μέσω διαδικασιών που αποφασίζονται και λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό συλλογικά.

Ειδικότερα, ο προβληματισμός σχετικά με τον προσανατολισμό της περιφερειακής ανάπτυξης, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι κατευθύνσεις της οικονομικής ανάπτυξης που είναι ή μπορούν να είναι πετυχημένες αφορούν κατά κύριο λόγο την αναπροσαρμογή στις νέες συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού, των παραδοσιακών δραστηριοτήτων και κλάδων των περιφερειακών οικονομιών. Ενώ φαίνεται να έχει επικρατήσει ένας κοινός τόπος που βλέπει

το μέλλον ως απαραίτητο και απροσδιόριστο προϊόν μιας «τεχνολογικής αναβάθμισης» της οικονομίας, μια πιο προσεκτική διερεύνηση των πραγματικών εξελίξεων και δυνατοτήτων οδηγεί σε συμπεράσματα που αναφέρονται σε μη ορθολογικούς τρόπους ανανέωσης του παραγωγικού ιστού των ελληνικών περιφερειών.

Πράγματι, είναι συνηθισμένο το φαινόμενο της περιορισμένης αξιοποίησης του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, τόσο από την ποσοτική, όσο και από την ποιοτική άποψη. Πρόκειται πολύ περισσότερο για φαινόμενα εποχιακής απασχόλησης, συμπληρωματικών απασχολήσεων σε ευκαιριακές δραστηριότητες ή σε δραστηριότητες της παραοικονομίας, και για φαινόμενα μη αξιοποίησης υπαρκτών προσόντων ή εμπειρίας.

Έτσι, η σοβαρή υστέρηση που εμφανίζει η διαμόρφωση περιφερειακών στρατηγικών,

ενώ υπάρχουν ορατές δυνατότητες ανάπτυξης ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, έχει σχέση με την αποδεδειγμένη αδυναμία της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής να αξιοποιήσει τις ανθρωπίνες, τις τεχνολογικές και κοινωνικο-οικονομικές δυνατότητες της κάθε περιφέρειας.

Ακριβώς, το παρατεταμένο υψηλό επίπεδο της ανεργίας στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η επέκταση των άτυπων και απορρυθμισμένων μορφών απασχόλησης και η ευελιξία στις εργασιακές σχέσεις, έχουν ανατρέψει την μέχρι το 1985 σχέση κεφαλαίου και εργασίας. Η ανατροπή αυτή έχει δημιουργήσει σε συνθήκες διεθνούς οικονομικής κρίσης, ύφεσης και εκρηκτικής αύξησης της ανεργίας, «αφθονία της εργασίας» και «σπανιότητα του κεφαλαίου», με αποτέλεσμα στις μεν Ασιατικές χώρες να έχουν επιβληθεί αναχρονιστικές εργασιακές σχέσεις και εισοδηματική καθίζηση του επιπέδου των μισθών, στις δε ευρωπαϊκές χώρες την τελευταία εικοσαετία, επιβάλλονται απορρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις και στα συστήματα κοινωνικής προστασίας, συρρίκνωση του εισοδηματικού μεριδίου της εργασίας και των συντάξεων, προσωρινότητα και ανασφάλεια της απασχόλησης με τη διύρυνση της ανεργίας, των άτυπων, παραοικονομικών και προσωρινών μορφών απασχόλησης σε βάρος της σταθερής και ασφαλούς απασχόλησης.

Αυτές οι εξελίξεις συνιστούν κατά τη γνώμη μας **το νέο κοινωνικό πρόβλημα**, το οποίο οι πολιτικές, οι εργοδοτικές και οι κοινωνικές δυνάμεις (κεντρικές, περιφερειακές και τοπικές) δεν μπορεί να το παρακολουθούν και να μην το επιλύουν. Με δεδομένη την ύπαρξη του νέου κοινωνικού προβλήματος όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και στις περιφέρειές της, οι διεκδικήσεις του συνδικαλιστικού μας κινή-

ματος **στοχεύουν στο μετασχηματισμό του νέου κοινωνικού προβλήματος σε νέα οικονομική και κοινωνική πρόκληση.**

Εμείς υποστηρίζουμε ότι η αναπτυξιακή απογύμνωση για παράδειγμα της περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης δε «συνιστά» κοινωνικό πρόβλημα αλλά οικονομική και κοινωνική πρόκληση που οι πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης καλούνται να αντιμετωπίσουν.

Στην κατεύθυνση αυτή υποστηρίζουμε την αναγκαιότητα διαμόρφωσης **ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος** και μίας νέας στόχευσης της αναπτυξιακής στρατηγικής (εθνικής, περιφερειακής, τοπικής), που δεν είναι άλλη από την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση του επιπέδου της **διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας**. Η νέα αυτή αναπτυξιακή στρατηγική, εκτός των άλλων, προϋποθέτει την ενεργοποίηση και πλήρη αξιοποίηση των κοινωνικών και των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας μας σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο.

Όμως, η σοβαρή υστέρηση που εμφανίζει η διαμόρφωση περιφερειακών στρατηγικών, ενώ υπάρχουν ορατές δυνατότητες ανάπτυξης ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, έχει σχέση με **την αποδεδειγμένη αδυναμία της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής να αξιοποιή-**

σει τις ανθρώπινες, τις τεχνολογικές και κοινωνικο-οικονομικές δυνατότητες της κάθε περιφέρειας.

Από την άποψη αυτή αξίζει να αναφερθεί το κεντρικό συμπέρασμα έρευνας του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, για τις «Τεχνολογικές εισροές και την εκτίμηση της Τεχνογνωσίας στην ελληνική οικονομία» σύμφωνα με το οποίο, το χαμηλό τεχνολογικό επίπεδο των ελληνικών επιχειρήσεων, αφού για το σύνολο της οικονομίας η τρίτη συνιστώσα (τεχνολογία και άυλες επενδύσεις της έρευνας και ανάπτυξης, της εισαγωγής καινοτομιών, της εκπαίδευσης, κλπ), αφορά το 40% της μεταβολής του προϊόντος και ως εκ τούτου αφορά και το επίπεδο εκπαίδευσης των εργαζομένων στις νέες τεχνολογικές εγκαταστάσεις των επιχειρήσεων το οποίο δεν είναι υψηλό.

Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι στις πολιτικές ανάπτυξης στην Ελλάδα (εθνικές και περιφερειακές) ισχυροποιήθηκε **το δόγμα των «οριζόντιων πολιτικών»**, σε αντίθεση με τις κλαδικές πολιτικές, που εμφανίστηκε σαν μια προσέγγιση που θα απελευθερώσει την επιχειρηματική πρωτοβουλία από τις κρατικές πολιτικές και θα ενισχύσει την εφευρετικότητα των επιχειρηματιών. Κατέληξε όμως να αποδυναμώσει όλα τα εργαλεία της αναπτυξιακής πολιτικής, εμποδίζοντας την εξειδίκευσή τους. Κατόρθωσε επίσης να συντηρήσει το σύστημα των πελατειακών σχέσεων κράτους και επιχειρηματιών και να συμβάλει επομένως στη συντήρηση της αποτελεσματικής λειτουργίας της κρατικής διοίκησης ως επίπεδο ανταγωνισμού των επιχειρηματιών και όχι ως επίπεδο υλοποίησης συλλογικών στρατηγικών.

Κατά συνέπεια, η προσέγγιση του ζητήματος της περιφερειακής ανάπτυξης απαιτεί σοβαρές αλλαγές σε σχέση με την ως τώρα

στρατηγική και πρακτική. Δεν αρκεί για την ανάπτυξη των περιφερειών της χώρας η δημιουργία ενός αυτοκινητόδρομου, ενός λιμανιού, ενός σιδηροδρόμου, μιας βιομηχανικής περιοχής, ή ενός Πανεπιστημίου ή ενός ΤΕΙ. Απαιτείται πριν απ' αυτά η διαμόρφωση ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος το οποίο σε κάθε περιφέρεια της χώρας, οι υποδομές, τα δίκτυα, η γνώση, η καινοτομική και όχι η προνομιακή επιχειρηματικότητα, το ανθρώπινο δυναμικό, οι πόροι, κλπ. θα αποτελέσουν ένα ολοκληρωμένο σύμπλεγμα δραστηριοτήτων.

Αυτή είναι η πιο σύγχρονη αντίληψη για τη διαμόρφωση και την υλοποίηση της περιφερειακής ανάπτυξης. Όμως αποτελεί και το κεντρικό δίδαγμα της περιφερειακής πολιτικής στη χώρα μας των τελευταίων 30 ετών, αφού οι αποσπασματικές παρεμβάσεις που έγιναν και οι τεράστιοι πόροι που διατέθηκαν

για απαξιωμένες ΒΙΠΕ, για δρόμους, λιμάνια, Πανεπιστήμια κ.λπ. δε συνέβαλαν, εκ του αποτελέσματος, στην αναπτυξιακή αναζωογόνηση των περιφερειών της χώρας μας. Είναι κοινότυπη η διαπίστωση σε όλους μας ότι η ελληνική περιφέρεια παραγωγικά, κοινωνικά και αναπτυξιακά αποδυναμώνεται.

Η παρατήρηση αυτή σημαίνει ότι, η προσέγγιση του ζητήματος της περιφερειακής ανάπτυξης απαιτεί σοβαρές αλλαγές σε σχέση με την ως τώρα πρακτική. Πράγματι, ενώ κυριαρχεί στις δημόσιες πολιτικές η λογική του οριζόντιου εκσυγχρονισμού της οικονομίας και των περιφερειών και αναζητούνται τρόποι ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, ανεξαρτήτως των οικονομικών κλάδων που αναπτύσσονται, είναι όλο και περισσότερο ορατό ότι οι θετικές επιδόσεις των περισσότερων οικονομιών συνδέονται κάθε φορά με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αφορούν τους διαθέσιμους πόρους της τοπικής κοινωνίας και ειδικότερα το ανθρώπινο δυναμικό. Η επεξεργασία και η υιοθέτηση με πολιτικούς όρους από τις τοπικές αρχές και αντιπροσωπευτικούς φορείς, μιας περιφερειακής αναπτυξιακής στρατηγικής αποτελεί προϋπόθεση για τον καθορισμό των μακροπρόθεσμων στόχων της ανάπτυξης, αλλά και των εξειδικευμένων στόχων των διαφόρων πολιτικών. Κάθε περιφέρεια έχει τις δικές της δυνατότητες, μπορεί να οικοδομήσει τα δικά της ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Χρειάζεται επομένως να πάρει μια μορφή η κοινή πολιτική βούληση σε ότι αφορά την αναπτυξιακή στρατηγική, αλλά χρειάζεται συγχρόνως να θεμελιωθούν οι κατευθύνσεις και οι επιμέρους στόχοι, όπως χρειάζονται να αξιολογούνται οι επιλογές και οι πολιτικές που επιδιώκουν να τις υλοποιήσουν, μέσω της εμπλοκής ενός μελετητικού φορέα της περιφέρειας.

Για την χάραξη μιας στρατηγικής δεν αρκεί όμως να υιοθετηθούν κλαδικόι στόχοι και να κατανεμηθούν πόροι σε ενισχύσεις επιχειρήσεων, εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού και υποδομές. Για να περάσουν οι δραστηριότητες της περιφέρειας από τη στασιμότητα στην υιοθέτηση μιας νέου τύπου επιχειρηματικότητας, απαιτείται να υπάρχει η δυνατότητα να τους προσφερθούν νέες γνώσεις στους εξής τομείς:

- Νέα γνώση για την υπάρχουσα κατάσταση και τις αναπτυξιακές δυνατότητες των περιφερειών και των νομών που αναδεικνύονται από αναλυτικές και όχι από περιγραφικές μελέτες.
- Νέα γνώση σχετικά με τις δυνατότητες των αγορών καθώς και με τις δυνατότητες διαμόρφωσης νέων προϊόντων και υπηρεσιών.
- Εξειδικευμένες γνώσεις για τη χρήση νέας τεχνολογίας.
- Εξειδικευμένες γνώσεις για τις μεθόδους οργάνωσης των επιχειρήσεων και ειδικότερα την πιστοποίηση της ποιότητας των προϊόντων.
- Νέες γνώσεις του ανθρώπινου δυναμικού.

Η προσφορά αυτών των νέων γνώσεων σε περιφερειακό επίπεδο απαιτείται να αποτελέσει μέρος του περιφερειακού προγραμματισμού, αν και μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές δυνατότητες επίλυσης του προβλήματος. Σε ότι αφορά την εξέλιξη των αγορών και την έρευνα γύρω από τα προϊόντα είναι δύσκολο να μην υπάρξουν εξειδικευμένες δομές, από την στιγμή κυρίως που έχουμε να κάνουμε με μικρές ή μεσαίες επιχειρήσεις που δεν μπορούν να αναλάβουν τέτοιες δραστηριότητες.

Επίσης η προσφορά νέων γνώσεων στο ανθρώπινο δυναμικό αφορά στις δραστηριότητες των περιφερειακών υπηρεσιών απασχόλησης και εντάσσεται στο πλαίσιο των πολιτικών απασχόλησης που υλοποιούνται στην περιφέρεια. Οι γνώσεις που αφορούν την τεχνολογία και τις οργανωτικές μεθόδους, μπορεί να είναι διαθέσιμες σε φορείς και αναπτυξιακές δομές της περιφέρειας.

Αυτό σημαίνει ότι στο πλαίσιο της περιφερειακής αναπτυξιακής στρατηγικής υπάρχει η ανάγκη της συνεργασίας μεταξύ υπηρεσιών, φορέων και ειδικών πρωτοβουλιών που μπορεί να εμφανιστούν σε τοπικό επίπεδο. Πρόκειται για την **προσπάθεια οικοδόμησης ενός κοινωνικού κεφαλαίου** με βάση τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών και τις ανάγκες των περιφερειακών οικονομιών. **Η οικοδόμηση μιας νέας συλλογικότητας** σε σχέση με τις ανάγκες αυτές, απαιτεί πολύ σημαντικές αλλαγές στους τρόπους λειτουργίας των υπηρεσιών και των φορέων. Χρειάζεται να περάσουν από τη διαχείριση μεμονωμένων αιτημάτων

επιχειρηματιών για «ειδικά περιφερειακά προγράμματα», με φοροαπαλλαγές, ανυπαρξία συλλογικών συμβάσεων εργασίας, μειωμένες αμοιβές, μειωμένα τιμολόγια ενέργειας, κλπ. στη διαχείριση στόχων και πολιτικών, να ενοποιήσουν τις δαπάνες τους και να προγραμματίζουν ενιαία τις παραγωγικές τους δραστηριότητες. Χρειάζεται, επίσης, στο πλαίσιο της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της στρατηγικής, να αξιοποιούνται και οι δραστηριότητες των υπηρεσιών και φορέων υποστήριξης των περιφερειακών πολιτικών.

Ακριβώς στην κατεύθυνση αυτή το συνδικαλιστικό κίνημα σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο διεκδικεί την οικοδόμηση μιας νέας περιφερειακής και θεσμικής συλλογικότητας, στο πλαίσιο διαμόρφωσης και υλοποίησης ενός περιφερειακού σχεδίου ανάπτυξης, με γνώση, συμφωνίες, διαφάνεια, αποτελεσματικότητα και σεβασμό στους θεσμούς, τους κανόνες και τα κοινωνικά (εργασιακά, ασφαλιστικά, συνδικαλιστικά, κλπ) δικαιώματα των εργαζομένων.

3. Αναπτυξιακές στρατηγικές και ειδικές οικονομικές ζώνες (ΕΟΖ)

Οι επιπτώσεις κατά τα τελευταία σαράντα χρόνια της αναπτυξιακής στρατηγικής της εισαγόμενης εκβιομηχάνισης με βιομηχανικές πολιτικές υποκατάστασης των εισαγωγών οδήγησαν τις υπανάπτυκτες και αναπτυσσόμενες χώρες στη μετάβαση προς το μοντέλο των Ειδικών Οικονομικών Ζωνών (ΕΟΖ), δηλαδή περιοχών στην επικράτεια μίας συνήθως υπανάπτυκτης ή αναπτυσσόμενης χώρας, στις οποίες με στόχο την προσέλκυση, κυρίως, εξαγωγικά προσανατολισμένων βιομηχανιών από το εξωτερικό προσέφεραν προνομιακό καθεστώς λειτουργίας και δράσης έναντι των εγχώριων επιχειρήσεων. Ιστορικά οι ΕΟΖ αποτελούν μετεξέλιξη των ζωνών ελεύθερης λειτουργίας και δράσης των πολυεθνικών κυρίως αμερικάνικων επιχειρήσεων στις περιοχές του Μεξικού που βρίσκονται κοντά στα σύνορα, τις περιβόητες *maquilladoras*. Δημιουργούνται στα μέσα της δεκαετίας του 1960, εισάγουν αδασολόγητα

πρώτες ύλες και μηχανολογικό εξοπλισμό και εξαγουν σχεδόν όλη την παραγωγή τους στο εξωτερικό. Χρησιμοποιούν στην παραγωγική διαδικασία μόνο τη γη και το φθινό εργατικό δυναμικό του Μεξικού. Αξίζει να σημειωθεί ότι αναπτύσσονται με ταχύτητα μετά την επικύρωση της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου Βορείου Αμερικής (NAFTA).

Θεωρητικά ο στόχος των χωρών που συμφωνούν στη δημιουργία ΕΟΖ είναι η επέκταση και ο εκσυγχρονισμός της οικονομίας τους δι-αμέσου των ξένων επενδύσεων, η εισαγωγή τεχνολογίας, καινοτομίας και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Για την επίτευξη των προαναφερόμενων στόχων, η χώρα υποδοχής ΕΟΖ παρέχει σημαντικές διευκολύνσεις στις επιχειρήσεις όπως: πολύ χαμηλή ή μηδενική φορολόγηση, αφορολόγητες εξαγωγές προϊόντων, παραχώρηση δωρεάν δημόσιας γης για εγκατάσταση επιχειρήσεων, δημιουρ-

γία υποδομών, ευνοϊκό και ευέλικτο εργασιακό καθεστώς, ειδικό καθεστώς ασφαλιστικών εισφορών, ελεύθερο επαναπατρισμό κερδών, προνομιακό κανονιστικό καθεστώς λειτουργίας των επιχειρήσεων, ειδικό μισθολογικό καθεστώς, απαγόρευση δημιουργίας συνδικάτου στις επιχειρήσεις των ΕΟΖ, κλπ.

Σήμερα λειτουργούν περίπου 3.500 ειδικές οικονομικές ζώνες σε διεθνές επίπεδο με διαφορετικά μοντέλα όπως: Ζώνες ελεύθερου εμπορίου, Ελεύθερες ζώνες εξαγωγικής διαδικασίας, Ελεύθερες ζώνες εξαγωγών, Ελεύθερες βιομηχανικές ζώνες, Ειδικές οικονομικές ζώνες, Ειδικές επενδυτικές ζώνες και Maquilladoras.

Είναι ενδιαφέρον να τονιστεί ότι η πρακτική των ΕΟΖ σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο (π.χ. Πολωνία, Ρωσία, Σκόπια, Ντουμπάι, Αρμενία, κλπ) έχει αποδείξει ότι οι επιδιωκόμενοι στόχοι των χωρών δεν επιτυγχάνονται και τα αποτελέσματα των ΕΟΖ σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία δεν είναι ενθαρρυντικά. Παράλληλα, αξίζει να σημειωθεί ότι το Διεθνές Γραφείο Εργασίας παρατηρεί για τη λειτουργία και δράση των ΕΟΖ διεθνώς την εφαρμογή ατομικών συμβάσεων εργασίας και την απαγόρευση του συνδικαλιζέσθαι. Επιπλέον, σύμφωνα με πολυάριθμες μελέτες και εκθέσεις διεθνών οργανισμών (ΔΓΕ) στις περισσότερες από τις χιλιάδες ΕΟΖ διεθνώς επικρατεί εργασιακός μεσαίωνας, δηλαδή παραβίαση των δικαιωμάτων των εργαζομένων, υποχρεωτικές υπερωρίες, εργασιακή ανασφάλεια, υποβαθμισμένες συνθήκες εργασίας, χρήση πειστικών πρακτικών προκειμένου να επιτευχθούν οι προθεσμίες και τα πλάνα της παραγωγής, κλπ.

Στο πλαίσιο της διεθνούς αυτής εμπειρίας των ΕΟΖ και των αρνητικών τους αποτελε-

σμάτων για τις χώρες ή τις περιοχές υποδοχής τους (απορρύθμιση της εγχώριας αγοράς εργασίας, των εργασιακών σχέσεων, της κοινωνικής ασφάλισης, των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων κλπ, οικονομική εξαθλίωση του εργατικού δυναμικού, θεσμοποιημένος αθέμιτος ανταγωνισμός, περιορισμένη επίδραση των ΕΟΖ με την εγχώρια και την περιφερειακή – τοπική οικονομία, κλπ) η συζήτηση στην Ελλάδα ξεκίνησε πρόσφατα καθώς το θέμα τέθηκε από τη Γαλλία και τη Γερμανία, χώρες οι οποίες ενδιαφέρονται να επενδύσουν στην Ελλάδα (Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, Ήπειρο, Αττική, Πελοπόννησο, κλπ) με ευνοϊκότερο καθεστώς (φορολογικό, διαδικαστικό, δικαιοκτικό, εργασιακό, μισθολογικό, ασφαλιστικό, κλπ). Ως πρότυπό τους θεωρούν τη μοναδική χώρα (Πολωνία) της Ε.Ε.-27 όπου ήδη υπάρχουν ΕΟΖ με εκτεταμένο εύρος ευνοϊκότερου καθεστώτος ίδρυσης, λειτουργίας και δραστηριότητας των επιχειρήσεων.

Κατά συνέπεια το ερώτημα, εκτός των προαναφερόμενων παρατηρήσεων, που τίθεται είναι εάν είναι συμβατή με την κοινοτική νομοθεσία η δημιουργία ΕΟΖ στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δημιουργία Ειδικών Οικονομικών Ζωνών (ΕΟΖ) επί της αρχής δεν είναι συμβατή με τις συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς προσκρούει στην αρχή της ελεύθερης αγοράς στο πλαίσιο της τελωνειακής Ένωσης.

Ωστόσο σε έκθεση που εκπόνησε ο Χανς Μπέεγκ (ειδικός στο φορολογικό δίκαιο) για λογαριασμό του Οικονομικού Forum Θράκης, αναφέρεται «ότι το άρθρο 27 στην Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας του 1957 επιτρέπει αποκλίσεις από τους όρους ρύθμισης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, με την προϋπόθεση ότι αυτές είναι προ-

σωρινής φύσεως και προκαλούν την ελάχιστη δυνατή διατάραξη στη λειτουργία της». Για παράδειγμα η Πολωνία από το 1998 μέχρι το 2002 διαπραγματεύθηκε τους όρους ένταξής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2004) και τελικά «απέσπασε» άδεια για τη σύσταση 14 Ειδικών Οικονομικών ζωνών. Για κάποιες ΕΟΖ η ισχύς λειτουργίας είναι μέχρι το 2012 και για κάποιες άλλες είναι μέχρι το 2017. Όμως επειδή στην περίπτωση της Πολωνίας οι ΕΟΖ δημιουργήθηκαν όταν η χώρα ήταν σε προενταξιακό καθεστώς, δηλαδή πριν γίνει πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το πολωνικό παράδειγμα δεν μπορεί να αποτελέσει «Κοινοτικό προηγούμενο» στη διαπραγμάτευση της ελληνικής πλευράς με την Κομισιόν για δημιουργία ΕΟΖ στη χώρα μας. Είναι ενδιαφέρον να τονιστεί ότι για τους περιορισμούς και για τις δυσκολίες των κοινοτικών κανονισμών σε σχέση με την κοινή αγορά, η ελληνική πλευρά, όταν θα καταθέσει σχετικό σχέδιο στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μπορεί να προβάλλει ως επιχείρημα τις έκτακτες οικονομικές συνθήκες (άρθρο 107 της συνθήκης του Μάαστριχτ) που επικρατούν στη χώρα μας με την παρατεταμένη οικονομική κρίση και ύφεση καθώς και το γεγονός ότι η γειτνίαση (Ανατολική Μακεδονία-Θράκη) με την Βουλγαρία και την Τουρκία δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού αφού οι μισθοί και η φορολογία στις γειτονικές χώρες

είναι σημαντικά χαμηλότερα. Όμως, η διεθνής πρακτική και εμπειρία των ΕΟΖ (π.χ. Πολωνία, Ρωσία, Κίνα, Σκόπια, Ντουμπάι, Αρμενία, κλπ) έχει αποδείξει ότι οι επιδιωκόμενοι στόχοι των χωρών ή των περιφερειών υποδοχής δεν επιτυγχάνονται και τα αποτελέσματα των ΕΟΖ δεν είναι ενθαρρυντικά. Παράλληλα, **το συνδικαλιστικό κίνημα** στην χώρα μας (κεντρικό – περιφερειακό) με τη γνώση και τη στρατηγική του για ανάπτυξη – απασχόληση – αναδιανομή του εισοδήματος και κοινωνική συνοχή με όρους ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου για τη χώρα μας και τις ελληνικές περιφέρειες, **δε μπορεί να δεχθεί** ως μοντέλο περιφερειακής ανάπτυξης στην χώρα μας τον εργασιακό μεσαίωνα, την εργασιακή εξαθλίωση, **την κινεζοποίηση** των ελληνικών περιφερειών και τη νεοπλασματική παραγωγική μεταμόρφωσή τους.

Αντίθετα, η ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής στη χώρα μας, προϋποθέτει τη μετάβαση του παραγωγικού συστήματος και την αλλαγή του δόγματος των «οριζόντιων πολιτικών» από τους τομείς παραγωγής στα παραγωγικά συμπλέγματα με την ανάπτυξη κλαδικών πολιτικών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με συμφωνίες, διαφάνεια, γνώση, αποτελεσματικότητα και σεβασμό στους θεσμούς, τους κανόνες και τα κοινωνικά δικαιώματα.

4. Οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιφέρειας Μακεδονίας-Θράκης

Όπως προκύπτει από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (2007-2013) Μακεδονίας-Θράκης, τα χαρακτηριστικά (δυνατά, αδύνατα σημεία – ευκαιρίες – απειλές, βλ. Παράρτημα) του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος (ανάλυση Swot για τη Μακεδονία – Θράκη, τα οποία εξειδικεύονται για κάθε διοικητική περιφέρεια: Δυτική – Κεντρική – Ανατολική Μακεδονία-Θράκη), διαμορφώνουν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την επιλογή των στόχων, των μέσων και του περιεχομένου της ανάπτυξης πολιτικής στη συγκεκριμένη περιφέρεια. Οι κλάδοι – κλειδιά και οι δυναμικοί κλάδοι της περιφέρειας είναι η γεωργία, η κτηνοτροφία, η ενέργεια, τα τρόφιμα, η μεταποίηση, οι υπηρεσίες, η εκπαίδευση, το εμπόριο, οι μεταφορές, ο τουρισμός. Η παρατήρηση αυτή θεωρείται σημαντική γιατί αφενός αφορά τους σημαντικούς κλάδους της περιφέρειας και αφετέρου η παραπέρα διασύνδεσή τους σε συνδυασμό

με την αναγκαία αναδιάρθρωσή τους μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία γεωγραφικών και κλαδικών clusters (ολοκληρωμένα συμπλέγματα δραστηριοτήτων). Επιπλέον, η παραπέρα διασύνδεσή τους με τον κλάδο του τουρισμού (επίσης «δυναμικός κλάδος») θα ενισχύσει τη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης της περιφέρειας. Θετικό είναι επίσης το γεγονός ότι οι κλάδοι των μεταφορών, του εμπορίου, των μεταφορικών υποδομών και της χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης εμφανίζονται ως δυναμικοί και από την άποψη αυτή μπορούν να δημιουργηθούν ισχυρές προϋποθέσεις εξωτερικότητας της μεγέθυνσης της περιφέρειας. Αντίστοιχα, η ανάπτυξη των κλάδων – κλειδιά και των δυναμικών κλάδων της περιφέρειας θα συμβάλει στην αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων καθώς και στην αύξηση της ζήτησης χειρωνακτικής εργασίας μεσαίας και υψηλής εξειδίκευσης. Αυτό δείχνει, εκτός των

άλλων, τη σημασία των διατομεακών και των διακλαδικών διασυνδέσεων με την υπόλοιπη οικονομία της περιφέρειας και της χώρας.

Για παράδειγμα, η **ισχυροποίηση των δυνατών σημείων** της Μακεδονίας-Θράκης θα προέλθει σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (2007-2013) από την **αξιοποίηση των ευκαιριών** που εντοπίζονται στο εξωτερικό περιβάλλον, με βάση τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

1. Επέκταση & ολοκλήρωση υποδομών διασύνδεσης με χώρες της Βαλκανικής.
2. Υποστήριξη επιχειρηματικής εξωστρέφειας σε παρακείμενες αγορές.
3. Προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων & Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στον τομέα της ενέργειας.
4. Ανάπτυξη με όχημα την καινοτομία, την τεχνολογική εξέλιξη & την ερευνητική δράση.
5. Ενθάρρυνση αειφόρου τουριστικής αξιοποίησης & ποιοτικής βελτίωσης του προϊόντος.
6. Προώθηση Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης.

Η **αναστροφή ή βελτίωση των αναπτυξιακών αδυναμιών** της χωρικής ενότητας επίσης στηρίζεται στη **συντονισμένη αξιοποίηση των εξωτερικών ευκαιριών**, συνδυάζοντας τις ακόλουθες κατευθύνσεις σχεδιασμού:

1. Επενδύσεις σε υλικό κεφάλαιο – ολοκλήρωση δικτύου μεταφορικών υποδομών.
2. Ενίσχυση χωρικής συνοχής & ισόρροπη περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη.
3. Συμμόρφωση με περιβαλλοντικούς κανόνες, νόρμες & περιβαλλοντική διαχείριση πόρων.

4. Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης.
5. Ενθάρρυνση μη-τεχνολογικών καινοτομιών σε ΜΜΕ & της προσαρμοστικότητας της παραγωγικής βάσης στις εξελίξεις των αγορών σε διεθνές επίπεδο.

Η **αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών** που εντοπίζονται στο εξωτερικό περιβάλλον διαμέσου της **αξιοποίησης των υφιστάμενων πλεονεκτημάτων** (ισχυρών σημείων) της Μακεδονίας – Θράκης στηρίζεται στις εξής κατευθύνσεις:

1. Ενίσχυση κάθετων & οριζόντιων διασυνδέσεων στην παραγωγική βάση για την αύξηση της προστιθέμενης αξίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
2. Προσαρμογή εκπαιδευτικών, ερευνητικών & κοινωνικών υποδομών στα νέα δεδομένα (ανθρώπινο δυναμικό, νέες γνώσεις).
3. Υποστήριξη της αναδιάρθρωσης της πρωτογενούς παραγωγής με ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στον αγροτικό χώρο.

Τέλος, η **άμβλυση των επιρροών των απειλών** θα προέλθει διαμέσου στοχευμένων δράσεων **περιορισμού της έντασης και συχρότητας εμφάνισης των μειονεκτημάτων (αδυναμιών)**, όπως είναι:

1. Διαφύλαξη κοινωνικής συνοχής με συμπληρωματικές παρεμβάσεις βελτίωσης του επιπέδου διαβίωσης, κοινωνικής ενσωμάτωσης και παραγωγικής δραστηριοποίησης ειδικών πληθυσμιακών ομάδων.
2. Πρόληψη & διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων.

Οι κατευθύνσεις αυτές της αναπτυξιακής πολιτικής στην ουσία επιδιώκουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες της συγκεκριμένης πε-

ριφέρειας Μακεδονίας-Θράκης, οι οποίες συνοψίζονται στη:

- Βελτίωση του συστήματος συνδυασμένων μεταφορών και ενίσχυση της διασύνδεσης της Μακεδονίας – Θράκης με τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και με την υπόλοιπη χώρα, ώστε να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις για τη βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειάς της.
- Διεύρυνση και διαφοροποίηση της παραγωγικής δομής της, με προώθηση της τεχνολογικής και επιχειρηματικής καινοτομίας καθώς και των δικτυώσεων, ώστε να ενισχυθεί η περιφερειακή τοπική οικονομία, να δημιουργηθούν νέες και βιώσιμες θέσεις απασχόλησης και να βελτιωθεί η ανταπόκριση της χωρικής ενότητας σε πιέσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος.
- Προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, αξιοποίηση των εναλλακτικών μορφών ενέργειας και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής και να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της περιοχής.
- Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με γνώμονα την ποιότητα, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και απόκτηση αναπτυξιακής διάστασης της τουριστικής δραστηριότητας με τη διασύνδεσή της με την περιφερειακή και τοπική οικονομία.
- Αναβάθμιση των κοινωνικών υποδομών στα αστικά κέντρα και στις αγροτικές περιοχές και υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης προβληματικών και μειονεκτικών περιοχών, ώστε να δημιουργηθούν ολοκληρωμένα και λειτουργικά οικιστικά και κοινωνικά δίκτυα.
- Βελτίωση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με γνώμονα τις ανάγκες των επιχειρήσεων και τις προοπτικές ανάπτυξης της περιφερειακής και της τοπικής οικονομίας.
- Ανάπτυξη συνεργασιών σε διαπεριφερειακό και διακρατικό επίπεδο για την ενίσχυση της εξωστρέφειας της Μακεδονίας – Θράκης και τη μεγιστοποίηση του αποτελέσματος των εφαρμοζόμενων εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

Έτσι, ο σχεδιασμός δημόσιων πολιτικών αλλά και ο προγραμματισμός δράσεων σε περιφερειακό – τοπικό επίπεδο, μεσοπρόθεσμα, διαμέσου της βελτίωσης του πλέγματος των αλληλεξαρτήσεων των κλάδων-κλειδιά ή των δυναμικών κλάδων, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της αγοράς, τη δυσμενή κλαδική διάρθρωση καθώς και τη διαθέσιμη τεχνολογία παραγωγής, μπορεί να δημιουργήσει στην περιφέρεια Μακεδονίας-Θράκης μια εσωτερική δυναμική βελτίωσης των υποδομών και της διασύνδεσης των κλάδων ώστε η απόδοση των δράσεων να γίνει αποδοτικότερη οικονομικά και κοινωνικά για την περιφέρεια και την χώρα.

5. Αντί Επιλόγου

Η διερεύνηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και η αναγκαιότητα μεταμόρφωσης και τεχνολογικής-καινοτομικής αναβάθμισης του παραγωγικού της συστήματος (clusters), οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι ειδικές οικονομικές ζώνες με τους στόχους και το περιεχόμενο της ίδρυσης και λειτουργίας τους, σύμφωνα με τη διεθνή και ευρωπαϊκή εμπειρία, θα συμβάλλουν στην παραγωγική και κοινωνική αποδόμηση της περιφέρειας, με ότι αυτό αρνητικά συνεπάγεται για το βιοτικό επίπεδο και τις συνθήκες ζωής και εργασίας των κατοίκων της.

Στην κατεύθυνση αυτή καλούμε όλους τους παραγωγικούς, επιστημονικούς και κοινωνικούς φορείς καθώς και τα θεσμικά όργανα της Πολιτείας (Κεντρικά – Υπουργείο Ανάπτυξης – Περιφερειακά και Τοπικά) να μη δώσουν τη συναίνεση τους σε «αναπτυξιακές» πρωτοβουλίες μεσσιανικού και αποσαρθρωτικού χαρα-

κτήρα χωρίς να ενημερωθούν *ex ante* αναλυτικά και συγκεκριμένα για τα αρνητικά αποτελέσματα των ΕΟΖ στην περιφερειακή – τοπική οικονομία και κοινωνία. Η ελληνική οικονομία για να κερδίσει την μάχη των ελλειμμάτων, του χρέους, της ανεργίας και της καθίζησης της παραγωγής και του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων, των συνταξιούχων, των νέων και των πολιτών της γενικότερα, έχει ανάγκη από τη σοβαρή αλλαγή του εσωτερικού ευρωπαϊκού καταμερισμού εργασίας με επενδύσεις (δημόσιες και ιδιωτικές) και με αναπτυξιακές πολιτικές που θα αναβαθμίσουν ισόρροπα τη σημερινή παραγωγική υποβάθμιση, θα αυξήσουν την απασχόληση και την παραγωγικότητα, θα βελτιώσουν με νέους πόρους τη σημερινή και μελλοντική δυσμενή δημοσιονομική κατάσταση καθώς και την εισοδηματική και κοινωνική κατάσταση των Ελλήνων πολιτών. Όμως αυτή η αλλαγή προσανατολισμού από μόνη της δεν αρκεί. Απαιτούνται επιπλέον

νέες επιλογές ενταγμένες στο νέο αναπτυξιακό πρότυπο με χαρακτήρα και ρόλο μιας νέας ποιοτικής ατμοσφαιρικής ανάπτυξης που αφορά στην άμβλυνση της κλιματικής αλλαγής, στην προστασία των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος. Η οικονομική ανάπτυξη με συνεχή συσσώρευση του παραγωγικού δυναμικού απαιτείται να εγκαταλειφθεί σε όφελος της βιωσιμότητας της ανάπτυξης, δηλαδή της επιβίωσης των ανθρώπινων κοινωνιών με το περιβάλλον. Οτιδήποτε άλλο σήμερα και στο μεσο- μακρο-πρόθεσμο μέλλον αποτελεί παρελθόν, περιθωριοποίηση και παραγωγικό αποκλεισμό από τη διεθνή και ευρωπαϊκή οι-

κονομία. Ο πολίτης του 21^{ου} αιώνα δεν μπορεί να βλέπει, όπως ο πολίτης του 18^{ου} αιώνα, όπως λέει ο **Adam Smith**, στον **Πλούτο των Εθνών**, το επίπεδο ευημερίας του να συναρτάται με την καταστροφή της φύσης και την επιδείνωση των συνθηκών του εργασιακού, κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος. Αυτό σημαίνει, όπως λέει ο **Jim Jackson**, «ευημερία» χωρίς «ανάπτυξη». Στην πραγματικότητα, όμως, δεν έχει απομείνει άλλος δρόμος για το σύγχρονο άνθρωπο, παρά ο δρόμος της ανάπτυξης με βελτίωση του ευρύτερου παραγωγικού, κοινωνικού, εργασιακού και φυσικού περιβάλλοντος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Γεωπολιτική θέση στον ευρύτερο οικονομικό χώρο της ΝΑ Ευρώπης.
- Συμμετοχή στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών.
- Σημαντικός κόμβος μεταφοράς ενέργειας.
- Σημαντική παρουσία και επενδυτική δραστηριότητα ελληνικών επιχειρήσεων στα Βαλκάνια.
- Ισόρροπη παραγωγική διάρθρωση με σημαντική παρουσία όλων των τομέων της οικονομίας.
- Ποικιλομορφία αγροτικής παραγωγής.
- Μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης δραστηριοτήτων του δευτερογενή και τριτογενή τομέα, οι οποίοι λόγω της εντατικότερης χρήσης του κεφαλαίου και της τεχνολογίας συσχετίζονται με υψηλό επίπεδο ανάπτυξης.
- Μεγάλες ενεργειακές και σχετικά μεγάλες βιομηχανικές μονάδες με σημαντική παρουσία κεφαλαιουχικών και ενδιάμεσων κλάδων.
- Σημαντικές ερευνητικές, εκπαιδευτικές και κοινωνικές υποδομές σε εθνικό επίπεδο.
- Σημαντικές καινοτομικές και τεχνολογικές επιδόσεις.
- Αξιόλογοι τουριστικοί πόροι, σημαντικά φυσικά οικοσυστήματα και πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα.
- Θεσσαλονίκη, δεύτερο σε μέγεθος μητροπολιτικό κέντρο της χώρας με σημαντικό ρόλο στην οικονομία της περιοχής.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Γεωπολιτική θέση της ΠΚΜ στον ευρύτερο οικονομικό χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.
- Θεσσαλονίκη, έδρα διεθνών οργανισμών περιφερειακής συνεργασίας.
- Λειτουργία δύο Πανεπιστημίων, Πολυτεχνείου και ΤΕΙ.
- Μεγέθυνση διακρατικών εμπορικών συναλλαγών με Βαλκανικές χώρες.
- Η σημαντική παρουσία και επενδυτική δραστηριότητα ελληνικών επιχειρήσεων στα Βαλκάνια.
- Συμμετοχή στα Ευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, ολοκλήρωση των έργων βασικών υποδομών κατά την περίοδο έναρξης του προγράμματος.
- Σημαντικός κόμβος μεταφοράς ενέργειας (ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο) σε ελληνικό και βαλκανικό επίπεδο.
- Διαθεσιμότητα αξιοποιήσιμου δυναμικού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

- Πληθυσμιακή ενίσχυση μικρότερων αστικών κέντρων.
- Συγκέντρωση σημαντικών οικονομικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών.
- Δυναμικός παραγωγικός πόλος και κέντρο παραγωγής βασικών αγροτικών προϊόντων με ισχυρές τοπικές αγροτικές εξειδικεύσεις.
- Ύπαρξη ισχυρής μεταποιητικής βάσης με μεγάλη χωρική εξειδίκευση.
- Αξιόλογοι τουριστικοί πόροι (πολιτισμός, ιστορία, φυσικοί πόροι, κλπ).
- Σημαντικές ερευνητικές και εκπαιδευτικές υποδομές σε εθνικό επίπεδο.
- Υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο ανθρώπινων πόρων.
- Ύπαρξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.
- Σημαντικοί φυσικοί, εδαφικοί και υδάτινοι πόροι.
- Ωρίμανση σχεδίων για την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης.
- Ύπαρξη ενός συνεκτικού δικτύου αστικών κέντρων μεσαίου μεγέθους που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά με το μητρο-

πολιτικό ρόλο (προϋποθέσεις πολυκεντρικής ανάπτυξης).

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Η θέση της περιφέρειας ως προς τους αναπτυξιακούς άξονες και τα διευρωπαϊκά δίκτυα.
- Ενεργειακό Κέντρο της χώρας λόγω της ύπαρξης σημαντικών ορυκτών πόρων και πλούσιου υδάτινου δυναμικού.
- Ύπαρξη αξιόλογων τουριστικών πόρων, σημαντικών φυσικών οικοσυστημάτων και πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος.
- Ιστορική παράδοση στην εμπορική δραστηριότητα, ιδίως στο γειτονικό βαλκανικό χώρο.
- Ύπαρξη σημαντικών δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, της υπαίθρου και φορέων της περιφερειακής διοίκησης και αυτοδιοίκησης.
- Λειτουργία του Πανεπιστημίου και του ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας.
- Εμπειρία τοπικών δομών σε υλοποίηση σημαντικών έργων βελτίωσης ποιότητας ζωής (Τηλεθέρμανση, Ολοκληρωμένη Διαχείριση απορριμμάτων, ενεργός πολεοδομία κλπ).
- Μέσος ρυθμός ανάπτυξης μεγαλύτερος του αντίστοιχου της ΕΕ-25.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Ευρεία παραγωγική βάση.
- Ταχύς μετασχηματισμός της οικονομίας.
- Σχετική οικονομική εξωστρέφεια.
- Επαρκείς υπηρεσίες υποστήριξης των επιχειρήσεων.

- Σχετικά σοβαρά ερείσματα για καινοτομία.
- Επαρκώς αναπτυγμένο θεσμικό πλαίσιο για την κινητροδότηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Ικανοποιητικής στάθμης και ισόρροπα αναπτυσσόμενες εθνικές υποδομές μεταφορών (οδικές, λιμενικές, αερολιμενικές).
- Ταχύς εκσυγχρονισμός υποδομών τηλεπικοινωνιών.
- Ικανοποιητικής στάθμης και ισόρροπα αναπτυγμένες υποδομές βιομηχανικής συγκέντρωσης (ΒΙΠΕ).
- Επαρκώς αναπτυγμένες κεντροαστικές υποδομές (ύδρευση - αποχέτευση - διαχείριση απορριμμάτων).
- Επαρκώς αναπτυγμένες μονάδες υγείας νομαρχιακού και περιφερειακού επιπέδου.
- Εικόνα υψηλού κύρους της περιφέρειας συνολικά.
- Ισχυρή ταυτότητα κύριων αστικών κέντρων – πόλεων πρωτευουσών.
- Λειτουργία Πανεπιστημίου και ΤΕΙ.
- Διαπολιτισμικότητα.
- Ευρείας διαφοροποίησης και πλούσιου αναπτυξιακού πόρου, συμπεριλαμβανομένων του υδατικού δυναμικού, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, του φυσικού περιβάλλοντος, του οικολογικού αποθέματος και των πολιτιστικών πόρων.
- Σχετική εμπέδωση πνεύματος κατευθυνόμενου από τη συνεχή προσέγγιση της αιφόρου ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής.

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Γεωγραφική απόσταση από τα δυτικά ευρωπαϊκά κέντρα και ανεπαρκείς συνδέσεις.
- Ανεπαρκές σε τεχνολογία σιδηροδρομικό δίκτυο.
- Ανεπαρκής διασύνδεση μέσων και δικτύων.
- Μικρή αξιοποίηση ΑΠΕ.
- Πληθυσμιακή αποδυνάμωση και γήρανση των παραμεθόριων και αγροτικών περιοχών με επακόλουθο τη συρρίκνωση δραστηριοτήτων και τη μείωση της παραγωγικότητας.
- Χαμηλότερο του μέσου εθνικού και ευρωπαϊκού (ΕΕ-25) όρου κατά κεφαλήν ΑΕΠ και διαθέσιμο εισόδημα.
- Κυριαρχία παραδοσιακών κλάδων έντασης εργασίας και χαμηλής εξειδίκευσης.
- Καθυστέρηση του πρωτογενούς τομέα ως προς την τεχνολογία, το ανθρώπινο δυναμικό, την υποδομή μεταποίησης, εμπορίας και διακίνησης των προϊόντων και τη διοικητική και τεχνική στήριξη.
- Ύφεση βιομηχανικής δραστηριότητας.
- Μικρό μερίδιο μεταποιητικών δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας.
- Μικρή ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργασιών, χαμηλή χρηματοδότηση και ζήτηση έρευνας και καινοτομίας από επιχειρήσεις.
- Χαμηλή συγκέντρωση δυναμικών κλάδων του τριτογενή τομέα.
- Υποβαθμισμένο τουριστικό προϊόν και μικρή αποτελεσματικότητα στη διαφοροποίησή του.

- Χαμηλός βαθμός απασχόλησης και υψηλά ποσοστά ανεργίας, που πλήττουν κυρίως τις γυναίκες, τους νέους και τους μακροχρόνια άνεργους.
- Χαμηλότερο του εθνικού μέσου όρου επίπεδο εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού.
- Σημαντικές ελλείψεις σε υποδομές περιβαλλοντικής προστασίας και μειωμένη δράση σε ενέργειες πρόληψης, παρακολούθησης και προστασίας οικολογικών πόρων.
- Πολεοδομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα στα αστικά κέντρα.
- Ανεξέλικτη αστική διάχυση.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Γεωγραφική απόσταση από τα δυτικά ευρωπαϊκά κέντρα και ανεπαρκείς συνδέσεις.
- Χαμηλή επιχειρηματικότητα «υψηλών προσδοκιών».
- Χαμηλή μέχρι σήμερα προσπελασιμότητα της ΠΚΜ, έλλειψη χερσαίων συνόρων με άλλη χώρα της ΕΕ.
- Μικρή αξιοποίηση ενεργειακού δυναμικού.
- Πληθυσμιακή αποδυνάμωση και γήρανση των παραμεθόριων και αγροτικών περιοχών.
- Κυριαρχία παραδοσιακών κλάδων έντασης εργασίας και χαμηλής εξειδίκευσης.
- Καθυστέρηση του πρωτογενούς τομέα ως προς την τεχνολογία, το ανθρώπινο δυνα-

- μικό, την υποδομή μεταποίησης, εμπορίας και διακίνησης των προϊόντων και τη διοικητική και τεχνική στήριξη.
- Ύφεση βιομηχανικής δραστηριότητας.
 - Χαμηλή συγκέντρωση δυναμικών κλάδων του τριτογενή τομέα.
 - Υποβαθμισμένο τουριστικό προϊόν, κυρίως λόγω χαμηλής ποιότητας υπηρεσιών και συγκρούσεων χρήσεων γης.
 - Μικρή ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργασιών, χαμηλή χρηματοδότηση και ζήτηση έρευνας και καινοτομίας από επιχειρήσεις.
 - Χαμηλή αναλογία ερευνητικού προσωπικού ως προς το σύνολο των απασχολούμενων.
 - Χαμηλός βαθμός απασχόλησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και υψηλά ποσοστά ανεργίας.
 - Υψηλό ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας σε ευαίσθητες ομάδες.
 - Σημαντικές ελλείψεις σε υποδομές περιβαλλοντικής προστασίας (ΣτΕΛ, ΧΥΤΑ κ.ο.κ.) και μειωμένη δράση σε ενέργειες πρόληψης, παρακολούθησης και προστασίας οικολογικών πόρων (προστατευόμενες περιοχές και διαχείριση υδάτων).
 - Ιδιαίτερα υψηλή ατμοσφαιρική ρύπανση στη Θεσσαλονίκη.
 - Σημαντικές αδυναμίες στην εσωτερική πολεοδομική οργάνωση και κυκλοφορία, στις αστικές υποδομές και στο περιβάλλον της μητροπολιτικής περιοχής της Θεσσαλονίκης – αναπαραγωγή των πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων στα μεγάλα αστικά κέντρα της ΠΚΜ.
 - Ανεξέλεγκτη αστική διάχυση (urban sprawl) στις περιαστικές περιοχές, που προκαλεί σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και δυσχεραίνει τις σχέσεις πόλεων – υπαίθρου.
 - Κυκλοφοριακή επιβάρυνση των αστικών κέντρων και χαμηλή εξυπηρέτηση με σύγχρονα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Περιορισμένο εύρος κλαδικής εξειδίκευσης και μικρό μερίδιο προϊόντων τεχνολογικής έντασης ή έντασης γνώσης και υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Υστέρηση (ή και αδυναμία) δημιουργίας παραγωγικών δικτύων σε συνδυασμό με τη φθίνουσα πορεία της βιομηχανικής δραστηριότητας.
- Υψηλή μακροχρόνια ανεργία που επιτείνει τις τάσεις φυγής του ενεργού πληθυσμού.
- Απουσία ξένων άμεσων επενδύσεων.
- Η ελλιπής διασύνδεση με την Κεντρική και Νότια Ελλάδα και επομένως με το κέντρο του Ελληνικού Οικονομικού χώρου.
- Περιορισμένη δυνατότητα για ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών λόγω του ελλιπούς σιδηροδρομικού δικτύου και της εξαιρετικά περιορισμένης δυνατότητας των αερομεταφορών.
- Επιβάρυνση του αέρα, των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων και των εδαφών από τη βιομηχανική και δευτερευόντως από τη γεωργική δραστηριότητα.
- Χαμηλή εκπαίδευση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού με εξαίρεση στους τομείς της ενέργειας και της γούνας.

- Ανεπαρκής δικτύωση μεταξύ των πόλεων και ασαφής εξειδίκευση του ρόλου τους στο πλαίσιο του περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Από τις φτωχότερες περιφέρειες της χώρας και με χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης από το μέσο εθνικό.
- Ιδιαίτερα υψηλή παραμένουσα εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα (απασχόληση, προϊόν).
- Υψηλή και αυξανόμενη ανεργία.
- Χαμηλή επιχειρηματικότητα.
- Χαμηλότερη παραγωγικότητα εργασίας στη χώρα.
- Υψηλός ρυθμός αστικοποίησης- εγκατάλειψης της υπαίθρου.
- Υστέρηση στον εκσυγχρονισμό του εθνικού σιδηροδρομικού δικτύου.
- Υστέρηση στην κατάλληλη διασύνδεση των εθνικών υποδομών μεταφορών, στη σύνδεσή τους με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα και στην περιφερειακή ολοκλήρωσή τους.
- Απουσία θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων και Τεχνολογικού Πάρκου.
- Ατελής ανάπτυξη αποκεντρωμένων περιβαλλοντικών υποδομών.
- Ατελής ανάπτυξη πρωτοβάθμιων υγειονομικών υποδομών και υποδομών φροντίδας παιδιών.
- Ανεπάρκεια σχολικής στέγης στις αστικές περιοχές και ανεπαρκής ένταση επενδύσεων στις υποδομές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Σχετική έλλειψη μιας σύγχρονης αντίληψης, νοοτροπίας και «ευέλικτων πεποιθήσεων» γύρω από συνεργατικούς σχηματισμούς επιχειρήσεων (clustering).
- Μορφωτική και πολιτισμική ανισότητα του πληθυσμού.
- Ατελείς δομές – μηχανισμοί ολοκληρωμένης διαχείρισης αναπτυξιακών πόρων.
- Χαμηλή εμπέδωση στα ΑΕΙ επιχειρηματικού πνεύματος.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Εγγύτητα σε Βαλκάνια και Παρευξείνια ζώνη-ζώνη μεγάλων αλλαγών και προοπτικών.
- Αναβάθμιση των αγορών στις Βαλκανικές χώρες μετά τη διεύρυνση του 2007.
- Βελτιωμένα επίπεδα διασυνοριακών και διακρατικών σχέσεων στη ΝΑ Ευρώπη – εφαρμογή πολιτικών ενίσχυσης της διακρατικής / διαπεριφερειακής συνεργασίας.
- Αύξηση διεθνούς ενδιαφέροντος για την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων.
- Ολοκλήρωση των νέων ενεργειακών δικτύων (εθνικών και διεθνών).
- Προώθηση θεσμικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την απελευθέρωση αγορών.
- Δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και για την αύξηση της απασχόλησης.
- Ενίσχυση πολιτικών ένταξης της καινοτομίας στην παραγωγική διαδικασία.
- Διαρκής τεχνολογική εξέλιξη σε ψηφιακά μέσα.
- Ένταξη των οικονομικών μεταναστών.
- Άνοδος βιοτικού επιπέδου και αυξανόμενη ζήτηση διεθνώς για ποιοτικότερα προϊόντα και υπηρεσίες.
- Αυξανόμενη ζήτηση εναλλακτικών / θεματικών μορφών τουρισμού.
- Αυξανόμενη χρήση οικονομικών εργαλείων για την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίων πληρώνει».

- Ολοκλήρωση και εξειδίκευση θεσμικού πλαισίου για το χωροταξικό σχεδιασμό.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Διεύρυνση της ΕΕ προς ανατολές και συνεπακόλουθη αναβάθμιση των αγορών στα Βαλκάνια.
- Ανάδειξη περιφέρειας σε κέντρο παροχής υπηρεσιών γνώσης και τεχνολογίας για τη ΝΑ Ευρώπη.
- Επενδυτικές δυνατότητες στην Κεντρική Μακεδονία και στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο και ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας.
- Προώθηση θεσμικών μεταρρυθμίσεων.
- Ανάπτυξη της δια-τροπικότητας με την ολοκλήρωση του βασικού μεταφορικού δικτύου.
- Άνοδος του βιοτικού επιπέδου και αυξανόμενη ζήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο για ποιοτικότερα προϊόντα και υπηρεσίες.
- Αυξανόμενη ζήτηση για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, κλπ).

- Διαρκής τεχνολογική εξέλιξη σε ψηφιακά μέσα.
- Μείωση των ρύπων από τη βελτίωση των μεταφορών και τη χρήση ΑΠΕ.
- Ολοκλήρωση των νέων ενεργειακών δικτύων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- Αυξανόμενη χρήση οικονομικών εργαλείων για την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».
- Ολοκλήρωση και εξειδίκευση θεσμικού πλαισίου για το χωροταξικό σχεδιασμό.
- Μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις σε υποδομές της Θεσσαλονίκης που την καθιστούν αστικό κέντρο με μητροπολιτική λειτουργία.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Το ευνοϊκό περιβάλλον και η συστηματική προσπάθεια ενίσχυσης της εξωστρέφειας της οικονομίας σε συνδυασμό με την σταδιακή πολιτική σταθεροποίηση και οικονομική ανάπτυξη του βαλκανικού χώρου.
- Η διαρκής αύξηση της διεθνούς ζήτησης τουριστικού προϊόντος ποιότητας με βάση το φυσικό περιβάλλον και τον πολιτισμό.
- Η ενίσχυση πολιτικών ένταξης της καινοτομίας στην παραγωγική διαδικασία.
- Δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις.
- Αναπτυξιακές προοπτικές στον τομέα της ενέργειας και δυνατότητα προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων.
- Άρση της γεωγραφικής απομόνωσης σε συνδυασμό με την αναπτυξιακή και κοινωνικο-περιβαλλοντική αναβάθμιση.
- Εφαρμογή πολιτικών ενίσχυσης της δια-

κρατικής / διαπεριφερειακής συνεργασίας (υγεία, ενέργεια, πολιτισμός κ.λπ.).

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Αξιοποίηση επιδόσεων της όμορης και περισσότερο αναπτυγμένης περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (spillover effects) και αποδοτικότερος προγραμματισμός στο πλαίσιο της μεταβολής της συνολικής αντίληψης του περιφερειακού αναπτυξιακού προγραμματισμού, που αυξάνει τις απαιτήσεις ολοκληρωμένου σχεδιασμού σε μακρο – επίπεδο (επίπεδο μείζονος περιφέρειας).
- Δημιουργία νέου περιφερειακού πόλου ανάπτυξης με πύλη την ΑΜΘ στο πλαίσιο της εισόδου Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην Ε.Ε. και άνοιγμα των περιφερειακών – εθνικών εξωτερικών συνόρων σε Κοινωνική επικράτεια (Βουλγαρία).
- Ενίσχυση εξωστρέφειας με διασύνδεση της περιοχής με την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη στο πλαίσιο της αύξησης του διεθνούς ενδιαφέροντος για την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών (διευρωπαϊκός οδικός και σιδηροδρομικός άξονας IV).
- Αναβάθμιση της γεωπολιτικής θέσης της περιφέρειας και προσέλκυση επενδυτικού ενδιαφέροντος.
- Ανάπτυξη συνολικής περιφερειακής αξίας με συνδυασμό του συνολικού διαθέσιμου φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, πλέον ως «ολοκληρωμένο προϊόν», στο πλαίσιο της αύξησης εθνικού / διεθνούς ενδιαφέροντος για εξασφάλιση συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής.

ΑΠΕΙΛΕΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Ανταγωνισμός στα πλαίσια της σταδιακής άμβλυνσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και της διεύρυνσης της Ε.Ε.
- Μετακίνηση παραγωγικών μονάδων έντασης εργασίας σε όμορες χώρες και περιφέρειες.
- Αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα λόγω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
- Συνεχιζόμενη μείωση της ανταγωνιστικότητας στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της Β. Ελλάδας.
- Καθυτέρηση στην υλοποίηση ενεργειακών συμφωνιών και στην υιοθέτηση πολιτικής σε διεθνές επίπεδο.
- Αύξηση της διαρροής επιστημονικού δυναμικού υψηλού επιπέδου στο εξωτερικό.
- Δημογραφική γήρανση και, στο βαθμό που το αφορά, επιβάρυνση του ασφαλιστικού συστήματος.
- (Παράνομη) εισροή μεταναστών που δημιουργεί πιέσεις στην αγορά εργασίας ενώ ενέχει τον κίνδυνο περιθωριοποίησης της συγκεκριμένης ομάδας.
- Δυναμική είσοδος νέων ανταγωνιστών στο χώρο του τουρισμού.
- Συνέχιση μη περιβαλλοντικά βιώσιμων πρακτικών και μη κάλυψη ανελαστικών περιβαλλοντικών υποχρεώσεων.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Ανταγωνισμός στα πλαίσια της σταδιακής

άμβλυνσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και της διεύρυνσης της Ε.Ε.

- Μετακίνηση παραγωγικών μονάδων έντασης εργασίας σε όμορες χώρες και περιφέρειες και πιθανή αδυναμία αναδιάρθρωσης της παραγωγικής βάσης του τομέα προς κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Δημογραφική γήρανση και, στο βαθμό που το αφορά, επιβάρυνση του ασφαλιστικού συστήματος.
- Συνέχιση μη περιβαλλοντικά βιώσιμων πρακτικών και μη κάλυψη ανελαστικών περιβαλλοντικών υποχρεώσεων.
- Διεθνής ανταγωνισμός των περιοχών – προορισμών παραθαλάσσιου και παραθεριστικού τουρισμού.
- Αύξηση της διαρροής επιστημονικού δυναμικού υψηλού επιπέδου στο εξωτερικό.
- Καθυτέρηση στην υλοποίηση ενεργειακών συμφωνιών και στην υιοθέτηση πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Εντεινόμενος ανταγωνισμός λόγω της σταδιακής άρσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα λόγω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
- Αλλαγές στο ευρύτερο διεθνές περιβάλλον και ιδιαίτερα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη στον τομέα της παραγωγής ενέργειας.
- Συνεχιζόμενη μείωση της ανταγωνιστικότητας στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της Β. Ελλάδας.

- Διόγκωση των κρίσιμων περιβαλλοντικών προβλημάτων και επηρεασμός του φυσικού πλούτου της περιφέρειας.
- Υπερβολική αξιοποίηση των φυσικών πόρων με ενδεχόμενη υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας του χώρου.
- Εξαρτήσεις σε κρίσιμους τομείς (οικονομική δραστηριότητα, υγεία, παιδεία) από τη μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

- Απώλεια πρόσβασης στον πόλο παγκόσμιου / διεθνούς ενδιαφέροντος (Θεσσαλονίκη) της όμορης περιφέρειας.
- Απώλεια ισχυρής θέσης-αφετηρίας προσέλκυσης απορρόφησης / διάχυσης.
- Απειλή εξαιτίας περιορισμού της πρόνοιας για την (παρεμβατική) στήριξη της ΑΜΘ (απειλή απώλειας πόρων), στο πλαίσιο της μεταβολής της συνολικής αντίληψης του περιφερειακού αναπτυξιακού προγραμματισμού, που αυξάνει τις απαιτήσεις ολοκληρωμένου σχεδιασμού σε μακρο – επίπεδο (επίπεδο μείζονος περιφέρειας).
- Αύξηση της έντασης του ανταγωνισμού στην υφιστάμενη βιομηχανική βάση Ελλάδος – Βουλγαρίας – Ρουμανίας ή εκ μέρους νέων πιθανών πόλων ενδιαφέροντος (στον τουρισμό, πολιτισμό, υγεία).
- Απειλή εξωτερίκευσης αβεβαιοτήτων κατά την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της όμορης περιοχής (προστασία περιβάλλοντος, πρόσβαση και κινητοποίηση ανθρώπινων και οικονομικών πόρων, πρόσβαση σε καινοτομίες.
- Απειλή εξαιτίας της απώλειας Κοινοτικών πόρων στο πλαίσιο της διακρατικής-διασυνοριακής συνεργασίας, στο πλαίσιο της ένταξης Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην Ε.Ε.
- Απώλεια εισαγωγικών ερεισμάτων και ισχυρής θέσης εισόδου στον αναδυόμενο κάθετο αναπτυξιακό άξονα στο πλαίσιο της αύξησης του διεθνούς ενδιαφέροντος για την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών (διευρωπαϊκός οδικός και σιδηροδρομικός άξονας IV).
- Απειλή εξαιτίας θέσπισης αυστηρότερων προτύπων και ελεγκτικών μηχανισμών σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση υψηλότερων «καταναλωτικών» απαιτήσεων στο πλαίσιο της αύξησης εθνικού / διεθνούς ενδιαφέροντος για εξασφάλιση συνθηκών αιεφόρου ανάπτυξης, ποιότητας ζωής και εργασίας.

